

Тернопільська обласна рада
Департамент освіти і науки Тернопільської обласної
військової адміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
ім. Тараса Шевченка

Кафедра історії та методики навчання

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ НАУКИ

рівень вищої освіти *другий (магістерський)*
галузь знань *01 Освіта / Педагогіка*
спеціальність *014 Середня освіта (Українська мова і література)*
освітньо-професійна програма *Середня освіта (Українська мова і література.
Історія)*

Робоча програма навчальної дисципліни *Філософія та методологія науки* для другого (магістерського) рівня вищої освіти з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література) освітньо-професійної програми *Середня освіта (Українська мова і література. Історія)*. Кременець, 2023 р. 19 с.

Укладач: **МОРОЗ Олена Василівна** – кандидат філософських наук, старший викладач кафедри історії та методики навчання.

Робоча програма схвалена на засіданні кафедри історії та методики навчання

Протокол № 1 від 29 серпня 2023 року

Завідувач кафедри

І.Б.СКАКАЛЬСЬКА

1. ВСТУП

Бурхливий науково-технічний прогрес є невід’ємною складовою розвитку людства на початку XXI століття. Визначальна роль науки у перетвореннях сучасної доби передбачає філософське осмислення цього феномену. Відповідно навчальна дисципліна «Філософія та методологія науки» є важливим компонентом підготовки фахівців у межах системи вищої освіти.

Складність і глибина поняття «філософія науки» обумовлює розмаїття його характеристик у філософсько-науковому дискурсі, які охоплюють основні питання сутності науки, її історичного виникнення, проблеми розвитку наукового пізнання, структуру та рівні наукового знання. Методологія науки характеризує методологію наукового дослідження й основні групи наукових методів, класичні та сучасні концепції прогресу наукового знання, поняття наукової традиції і наукової революції, проблеми розвитку науки в сучасному суспільстві.

Зміст освітнього компоненту спрямований на засвоєння здобувачами вищої освіти найважливіших питань філософії та методології науки, дослідження взаємозв’язків філософії та науки. В процесі вивчення курсу особлива увага приділяється методологічним питанням, які мають велике значення для майбутніх фахівців різних галузей наукового знання.

Ключові слова: наука, філософія та методологія науки, емпіричний рівень наукового пізнання, теоретичний рівень наукового пізнання, класична наука, метатеорія, метод, методика, методологія, наукова революція, некласична наука, нелінійність, об’єкт, парадигма, позитивізм, постнекласична наука, природничо-наукове знання, предмет, синергетика, соціогуманітарне знання, суб’єкт наукового пізнання, верифікація, фальсифікаціонізм.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, предметна спеціалізація, освітньо-професійна програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <i>01 Освіта / Педагогіка</i>	Нормативна	
Модулів – 2	Спеціальність <i>014 Середня освіта (Українська мова і література)</i>	Рік підготовки: 1	
		Семестр: 1	
Змістових модулів – 2			
Загальна кількість годин – 90			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2; самостійної роботи студента – 6	Освітньо-професійна програма <i>Середня освіта (Українська мова і література. Історія)</i>	Лекції	
		10 год.	4
		Практичні, семінарські	
		12 год.	4
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
68 год.	82		
Вид контролю: залік			

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання: 32% – 68%;

для заочної форми навчання: 10% – 90%.

3. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. **Мета дисципліни** – оволодіти філософськими основами наукового знання з методологією науки, що досліджує сутність виникнення і формування, структуру та ідеали, норми та цінності, функції та особливості наукових досліджень.

2. **Завдання дисципліни** – забезпечити теоретичний рівень готовності магістра педагогічної освіти до проведення наукових досліджень відповідного спрямування на основі вивчення теоретичних засад і практичних форм та методів науково-дослідної діяльності; ознайомити з методологічними основами науки, безпосереднім вивчення ними конкретних методик наукових досліджень.

Професійні компетентності,

на формування яких спрямована навчальна дисципліна

Інтегральна:

- 1) Здатність розв'язувати складні задачі або проблеми в галузі освіти, що передбачає здійснення інновацій та/або проведення педагогічних досліджень і характеризується невизначеністю умов.

Загальні:

- 1) Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування до досягнення спільної мети (ЗК 1).
- 2) Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. Здатність до самостійного вивчення нових методів і форм роботи та використання новітніх педагогічних технологій у практичній діяльності, підвищення професійної майстерності (ЗК 2).

3) Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізовувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (ЗК 4).

4) Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності (ЗК 6).

Фахові:

1) Здатність використовувати теоретичні знання і практичні навички застосування комунікативних технологій, ораторського мистецтва та риторичної комунікації для здійснення спілкування у професійній сфері (ФК2).

2) Здатність критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності (ФК4).

3) Володіння навичками публічного мовлення, аргументації, ведення дискусії та наукової полеміки; здатність творчо та критично осмислювати інформацію для вирішення теоретичних і практичних завдань у сфері професійної діяльності (ФК 9).

Програмні результати навчання

1) Поширювати знання через призму національних та загальнолюдських цінностей, толерантності, адаптивності до культурного середовища (ПРН 1).

2) Володіти комунікативною компетентністю (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти) (ПРН 2).

3) Демонструвати вміння критично використовувати світоглядні теорії та засвоєні теоретичні знання у сфері суспільних і професійно орієнтованих дисциплін, обирати й використовувати відповідні навчальні засоби для побудови технологій навчання (ПРН 4).

4) Виявляти готовність приймати рішення у складних і

непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування майбутніх наслідків на основі отриманих професійних знань (ПРН 10).

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1

ФІЛОСОФІЯ І МЕТОДОЛОГІЯ НАУКИ: ЕКСПЛІКАЦІЯ ПОНЯТЬ

Тема 1. Філософія і методологія науки: загальне окреслення та проблемне поле

Особливості проявів науки в житті сучасного суспільства. Впливи науки на людину та сучасні цивілізаційні процеси. Філософія і наука: ракурси співвідношення.

Зростання ролі методологічної свідомості в науці. Основні підходи до розуміння методології науки. Філософія науки: поняття, проблемне поле, місце в системі філософського знання.

Тема 2. Наука як соціально-історичне явище

Зв'язок науки із історичним цивілізаційним процесом. Наука в контексті співвідношення «Схід – Захід». Поняття науки, її суттєві ознаки та функції.

Загальні особливості наукового знання. Знання наукові, ненаукові та антинаукові. Основні форми існування науки в сучасному суспільстві. Організаційні, економічні, соціально-політичні та технологічні аспекти науки. Класифікація наук: історія і сучасність.

Змістовий модуль 2

МЕТОДОЛОГІЧНА СКЛАДОВА НАУКИ ТА КРИТЕРІЇ НАУКОВОСТІ ЗНАНЬ

Тема 3. Методологічна складова науки: метод – методологія – методика

Особливості людської життєдіяльності та роль методів в її здійсненні. Історичні різновиди методів діяльності і пізнання: рецепти, приписи, процедури.

Поняття методу наукового пізнання та його складові. Метод і наука: об'єкт, предмет та суб'єкт науки. Метод та науковий об'єкт. Співвідношення методу і наукової теорії. Основні різновиди методів науки.

Значення емпіричного пізнання в розвитку сучасної науки. Поняття наукового факту та проблеми його осмислення Співвідношення методу, методології та методики.

Тема 4. Основні методи наукового пізнання на різних рівнях функціонування науки

Поняття рівнів наукового пізнання, підстави їх виділення та особливості. Сучасні підходи до визначення рівнів наукового пізнання. Методи і форми емпіричного наукового пізнання; поняття наукового факту та сперечання щодо його розуміння і визначення.

Методи опрацювання фактів та їх логічна природа. Проблема співвідношення фактів та наукової теорії. Основні методи побудови наукових теорій.

Форми теоретичного наукового пізнання та їх евристичне значення.

Тема 5. Проблема якісної оцінки наукового знання: критерії, еталони та ідеали науки

Критерії та еталони науковості знань: поняття та характеристика. Ідеали науки та їх роль в науковому поступі. Поняття істини у пізнанні та науці. Істина як цінність та ідеал пізнання.

Істина та істинність наукового знання: фактологічні, логічні та смислові аспекти істинності наукових знань. Основні поняття, що застосовуються в науці для позначення якісних характеристик знання в їх відношенні до істини.

Тема 6. Особливості історичного розвитку науки

Історичний аспект існування науки та проблема її виникнення. Наука, магія, протонаука. Еволюційні та революційні зміни у розвитку науки. Основні наукові революції в історії людства та їх особливості.

Історичні типи науки. Поняття некласичної науки та її порівняння із класичною наукою. Філософські і методологічні аспекти особливостей некласичної науки. Поняття постнекласичної науки. Нелінійність як ознака сучасної постнекласичної науки.

Сучасні зміни у розвитку та розумінні науки: поняття «технонауки» та співвідношення фундаментальних і прикладних наук.

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усь ого	у тому числі					усь ого	у тому числі				
		л	п	ла а б	інд	с.р.		л	п	ла б	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7		-	-	-	-	-
Модуль 1												
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ФІЛОСОФІЯ І МЕТОДОЛОГІЯ НАУКИ: ЕКСПЛІКАЦІЯ ПОНЯТЬ												
Тема 1. Філософія і методологія науки: загальне окреслення та проблемне поле.	9	2	2			5	12	2				10
Тема 2. Наука як соціально-історичне явище.	9	2	2			5	12		2			10
Разом за змістовим модулем 1	18	4	4			10	24	2	2			20
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. МЕТОДОЛОГІЧНА СКЛАДОВА НАУКИ ТА КРИТЕРІЇ НАУКОВОСТІ ЗНАНЬ												
Тема 3. Методологічна складова науки: метод – методологія – методика.	12	2	2			8	12	2				10
Тема 4. Основні методи наукового пізнання на різних рівнях функціонування науки.	9	2	2			5	10					10
Тема 5. Проблема якісної оцінки наукового знання: критерії, еталони та ідеали науки.	14	2	2			10	7					7
Тема 6. Особливості історичного розвитку науки.	12		2			10	12		2			10
Разом за змістовим модулем 2	47	6	8			33	41	2	2			37

Усього годин	65	10	12		43	65	4	4		25	57
Модуль 2											
Індивідуальне науково-дослідне завдання	25				25	25				25	
	90	10	12		25	43	90	4	4	25	57

6. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Філософія і методологія науки: загальне окреслення та проблемне поле	2
2	Наука як соціально-історичне явище	2
3	Методологічна складова науки	2
4	Основні методи наукового пізнання	2
5	Проблема якісної оцінки наукового знання	2
6	Особливості історичного розвитку науки	2
	Всього:	12

7. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Наука в системі соціальних цінностей	2
2	Філософія історії в системі соціогуманітарного знання	2
3	Основні сучасні підходи до розуміння методології науки	2
4	Філософія науки як напрям філософського знання: особливості та провідні проблеми	2
5	Наука як феномен цивілізації західного типу	2
6	Класифікація наук в сучасному наукознавстві	2
7	Поняття наукового факту та складності його інтерпретації	2
8	Концепція наукової революції Т.Куна	4
9	Поняття парадигми в науковому пізнанні та її використання в наукознавстві	6
10	Плюралістичний «методологічний анархізм» П. Фейєрабенда	5
11	Етичні аспекти наукової діяльності. Стандарти етосу науки за Мертоном	12
12	Роль евристики в сучасній науковій творчості	2
	Всього:	43

8. ІНДИВІДУАЛЬНІ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ ТА КРИТЕРІЇ

ЇХ ОЦІНЮВАННЯ

1. Огляд публікацій із проблематики стратегічних проблем сучасного світу обсягом 3–4 стор. (сторінка – 300–320 слів комп'ютерного набору 14-м кеглем через 1,5 інтервалу).

2. Повідомлення на студентську наукову конференцію за результатами власного дослідження обсягом 3–4 стор. Орієнтовний перелік тем:

1. Основні сучасні підходи до розуміння методології науки.
2. Філософія науки як напрям філософського знання: особливості та провідні проблеми.
3. Наука як феномен цивілізації західного типу.
4. Історичні умови виникнення та поширення науки.
5. Основні тлумачення поняття науки. Наука у нормативному значення цього поняття.
6. Суттєві ознаки науки та їх пояснення.
7. Поняття категоріального каркасу науки та його значення для наукового знання.
8. Особливості будови наукового знання.
9. Мова науки, її особливості та значення.
10. Основні форми існування науки в сучасному суспільстві.
11. Організаційні, економічні, соціально-політичні та технологічні аспекти науки.
12. Поняття методу наукового пізнання та його значення для науки.
13. Класифікації методів наукового пізнання.
14. Класифікація наук в сучасному наукознавстві.
15. Емпіричний рівень наукового пізнання, його значення для науки.
16. Методи і форми емпіричного наукового пізнання.
17. Поняття наукового факту та складності його інтерпретації.
18. Основні методи опрацювання фактів, оцінка їх пізнавальної ролі.
19. Поняття наукової теорії, її якісні особливості та особливості її будови.
20. Провідні методи теоретичного наукового пізнання.
21. Форми теоретичного наукового пізнання: поняття, закон, принцип, ідея.
22. Роль гіпотез у теоретичному науковому пізнанні.
23. Метод системно-структурного аналізу в сучасній науці.
24. Поняття моделі та евристична роль моделювання в сучасній науці.
25. Метод і методологія: основні аспекти співвідношення.
26. Методологія і методика в контексті наукового пізнання.
27. Істина та істинність в сучасній науці.

28. Якісні характеристики знання за мірою їх відношення до істини.
29. Критерії, еталони та ідеали науки.
30. Історичні аспекти функціонування науки.
31. Проблема виникнення науки в історії людства.
32. Поняття наукової революції та її основні інтерпретації.
33. Концепція наукової революції Т. Куна.
34. Поняття парадигми в науковому пізнанні та її використання в наукознавстві.
35. Основні наукові революції в історії людства.
36. Історичні умови виникнення некласичної науки та її співвідношення із класичною.
37. Порівняльний аналіз вихідних засад класичної та некласичної науки.
38. Поняття постнекласичної науки та її основні характеристики.
39. Поняття біфуркації, нелінійності та стохастичності в постнекласичній науці.
40. Неопозитивістський методологічний проект науки.
41. Проблематика аналітичної філософії та її концепція науки.
42. Неокантіанський підхід до пояснення науки.
43. Постпозитивізм: концепція фальсифікаціонізму.
44. Постпозитивізм: концепція науково-дослідних програм.
45. Постпозитивізм: особистісні аспекти функціонування науки.
46. Плюралістичний «методологічний анархізм» П. Фейєрабенда.
47. Етичні аспекти наукової діяльності. Стандарти етосу науки за Мертоном.
48. Роль евристики в сучасній науковій творчості.

Програмою курсу передбачається обов'язкове індивідуальне навчально-дослідне завдання, яке виконується на основі засвоєння певного змістового модулю або змісту навчального курсу в цілому. Основна мета такого завдання полягає у систематизації, закріпленні, поглибленні теоретичних знань із курсу та застосування їх при вирішенні конкретних дослідницьких задач. Автор має продемонструвати рівень своєї фахової кваліфікації, ерудиції, а також володіння методикою та методологією наукового дослідження. Виконання завдання покликані сприяти підвищенню рівня інтелектуальної та дослідницької культури, більш глибокому осмисленню найістотніших проблем філософії та методології науки, засвоєнню необхідних форм та методів науково-практичної діяльності, розвитку творчого мислення.

Завдання пропонуються у формі написання творчої роботи, яка має вирізнятися, з одного боку, концептуальним характером, а з другого, – самобутнім авторським підходом до теми. Передусім, на високу оцінку може претендувати робота, яка містить власний погляд на розглядувану проблему,

відзначається логічністю і переконливістю аргументації, конкретними прикладами, зв'язком із актуальними сучасними проблемами.

Робота повинна містити план, обґрунтування вибору теми, послідовно-логічний виклад матеріалу, концептуальні висновки і список використаної літератури. Орієнтовний обсяг такої роботи – від 5 до 15 сторінок. Ступінь оригінальності тексту не менше 75 %.

ОЦІНЮВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ

ІНДЗ оцінюється за такими критеріями:

- 1) самостійність виконання;
- 2) логічність і послідовність викладення матеріалу;
- 3) повнота розкриття теми (проблемної ситуації або практичного завдання);
- 4) обґрунтованість висновків;
- 5) використання статистичної інформації та довідкової літератури;
- 6) можлива наявність конкретних пропозицій;
- 7) якість оформлення.

Оцінювання індивідуальних завдань проводять за 4 (15 балів)-бальною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно):

1. Для одержання оцінки 5 (відмінно) студент повинен:

укластися у встановлений термін підготовки відповіді;
викладати теоретичний матеріал чітко, коротко, пов'язано й обґрунтовано;
уміти оперативно розібратися в запропонованій ситуації, грамотно оцінити її й обґрунтувати ухвалене рішення;

упевнено відповідати на запитання викладача й без зауважень із їх боку;

2. Для одержання оцінки 4 (добре) студент повинен:

викладати теоретичний матеріал обґрунтовано й складно;
укластися у встановлений термін підготовки відповіді;
не утруднятися у виборі рішення при аналізі запропонованої ситуації;
уміти обґрунтувати ухвалене рішення;
добре відповідати на запитання викладача.

3. Для одержання оцінки 3 (задовільно) студент повинен:

викладати теоретичний матеріал у доступній для розуміння формі;
розібратися в запропонованій ситуації й розробити пропозиції щодо вирішення;

позитивно відповідати на запитання викладача;

допускаються недостатньо впевнені й чіткі відповіді, але вони повинні бути, власне кажучи, правильні.

4. Оцінку 2 (незадовільно) одержують студенти, відповіді яких можуть бути оцінені нижче вимог, сформульованих у п.3.

Оцінка знання матеріалу, оцінюється за 4-ри бальною системою і згідно з «Методикою переведення показників успішності знань студентів» переводить у систему оцінювання за шкалою ECTS (табл. 1).

Таблиця 1 – Шкала перерахунку оцінок результатів контролю знань студентів

Оцінка за національною шкалою	Визначення назви за шкалою ECTS	ECTS оцінка	% набраних балів
1	2	3	4
ВІДМІННО	Відмінно – відмінне виконання лише з незначними помилками	A	10-15 балів
ДОБРЕ	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	B	5-10 балів
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	C	
ЗАДОВІЛЬНО	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	D	0-5 балів
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	E	
НЕЗАДОВІЛЬНО	Незадовільно* – потрібно попрацювати перед тим, як перездати тест	FX	0 балів
	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота з повторним вивченням змістового модуля	F	

* При оцінюванні ІНДЗ приділяють увагу також їх якості й самостійності, своєчасності здачі виконаних завдань викладачу (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась вимога не буде виконана, то оцінка знижується.

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекції, семінари, індивідуальні науково-дослідні завдання; пояснювально-ілюстративні, проблемні та частково-пошукові методи з використанням аудіовізуальних засобів, спеціалізованого програмного забезпечення освітнього процесу, електронних бібліотек та архівів, онлайн-енциклопедій, -словників і -баз даних.

10. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточне оцінювання, оцінка самостійної та індивідуальної роботи, підсумкове тестування, екзамен.

11. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Поточне тестування та самостійна робота						Поточна	ІНДЗ	Тест	Сума
Змістовий модуль №1		Змістовий модуль №2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	30	25	45	100
5	5	5	5	5	5				

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
75–81	C		
66–74	D	задовільно	
60–65	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Конспекти лекцій, розробки семінарських завдань, завдання для самостійної та індивідуальної роботи.

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Гоян І.М., Матвієнко І.С., Сторожук С.В. Філософія науки: навчальний посібник; за ред. С.В. Сторожук, 4-те видання, виправлене і доповнене. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2020. 420 с.
2. Добронравова І. С., Сидоренко Л. І., Чуйко В. Л. Філософія науки: підручник; за ред. І. С. Добронравової. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2018. 255 с.
3. Петрук Н. К., Гапченко О. В., Левченко А. В. Філософія науки: навч. посіб. Хмельницький : ХНУ, 2018. 271 с.
4. Поліщук І. Є., Галіченко М. В. Філософія та методологія науки у контексті сучасної університетської освіти. *Перспективи. Соціально-політичний журнал*. 2021. № 4. С. 146–152. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Perspekt_2021_4_21.
5. Розман І. І. Філософія і методологія: динаміка розвитку науки. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота*. 2022. Вип. 1. С. 242–244. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2022_1_55.
6. Рубанець О.М. Філософські проблеми наукового пізнання: навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 2019. 229 с.
7. Філософські основи наукових досліджень. НАН України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди. Київ: Інтерсервіс, 2019. 240 с.

Допоміжна

1. Ільїн В. В. Україна в парадигмі фінансово-економічних викликів

- цивілізації. *Цивілізаційний вибір України і соціальний прогрес*. Київ: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2017. С. 108–134.
2. Іщенко М.П., Руденко І.І. *Філософія науки: питання теорії і методології: навч. посібник*. Київ: УБС НБУ, 2010. 444 с.
  3. Кисляков В. П., Дрожанова О. М., Ступак О. П. *Вступ до філософії науки: навч. посібник*. Миколаїв: НУК, 2018. 296.
  4. Кримський С.Б. *Запити філософських смислів*. К.: Вид. ПАРАПАН, 2003. 240 с.
  5. Кузь О. М., Чешко В. Ф. *Філософія науки: навчальний посібник*. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 172 с.
  6. Лук'янець В.С. та ін. *Науковий світогляд на зламі століть: Монографія*. К.: Вид. ПАРАПАН, 2006. 288 с.
  7. Лук'янець В. С. та ін. *Світоглядні імплікації науки*. К.: Вид. ПАРАПАН, 2004. 408с.
  8. Лук'янець В.С. та ін. *Сучасний науковий дискурс: оновлення методологічної культури: Монографія*. К, 2000. 304с.
  9. Патлайчук О. В., Ступак О. П., Гончарова О.О. *Наука як соціокультурний феномен: практикум з дисципліни «Філософія науки» для аспірантів та здобувачів наукового ступеню доктор філософії*. Миколаїв: НУК, 2020. 192 с.
  10. Петрушенко В. Л. *Філософія і методологія науки: навч. посіб.* Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2016. 184 с
  11. Семенюк Е., Мельник В. *Філософія сучасної науки і техніки: підручник*. Вид. 3-тє, випр. та допов. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 364 с.
  12. Ханстантинов В. О. *Філософія науки: курс лекцій*. Миколаїв: МНАУ, 2017. 188 с.
  13. Чуйко В.Л. *Рефлексія основоположень методології філософії науки*. Київ: Центр практичної філософії, 2000. 310 с.

14. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Бібліотека КОГПА ім. Тараса Шевченка (книжковий фонд).

Бібліотека кафедри історії та методики навчання КОГПА ім.Тараса Шевченка.

Кременецька міська бібліотека ім. Ю. Словацького.

Вебсайт Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського. URL:
<http://www.nbuv.gov.ua>.

Електронна бібліотека Ін-ту історії України НАН України. URL:
<http://resource.history.org.ua>.

Електронна бібліотека «Чтиво». URL: <http://www.chtyvo.org.ua>.

Електронна бібліотека «Культура України». URL: <https://elib.nlu.org.ua> .

Онлайн-енциклопедія «Вікіпедія». URL: <https://uk.wikipedia.org>.

Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди. URL: <https://filosof.com.ua>.

Перший науковий філософсько-релігієзнавчий портал де ви знайдете все про філософію та релігієзнавство, історію філософії. URL: <http://tureligious.com.ua>.

Філософія в Україні. URL: <http://www.philosophy.ua>.

Філософська енциклопедія Станфордського університету. URL:
<http://plato.stanford.edu>.